

Οὐλά καλὰ κι' εὐτυχισμένα πηγαίνουν στον καιρό του, πρώτα με τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ, καὶ δεύτερα γιατί οὐλὰ τὰ πηγαίνει με μέτρα, ὅλος ὁ κόσμος ἦταν εὐχρησιμοποιήσιμος μοναχὰ καμπόσοι καλαμαράδες, ποὺ ἤρθαν τότεν' ἀπὸ τὴ Φραγκιά, καὶ καμπόσοι ἀπὸ τοὺς πολιτικούς, ποὺ ἦσαν κακομαθημένοι κι' ἤθελαν ὁ Κυβερνήτης νὰ τοὺς δίνει ὁλοένα νὰ τρῶνε, καὶ κείνος πάλι καλλίτερα εἶχε νὰ δίνει τοῦ λαοῦ νὰ φάη, καὶ δὲν ἐπέβλεπε νὰ δίνει κι' αὐτοὺν ὧνε, αὐτοὶ μοιχαλὰ δὲν ἦσαν εὐχρησιμοποιήσιμοι.

Τοῦ κάκου τοὺς ἔλεγε ὁ συχωρεμένος, πῶς ὡς καὶ αὐτὸς, ἔτσι κι' ἐκεῖνοι ἔπρεπε νὰ ξεχάσουν τὰ παλαιὰ τους, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ πάη μπροστὰ ὁ τόπος.

Κι' ἐκεῖνος τοὺς ἔλεγε, πῶς τὸν καιρὸ ποὺ ἦτανε στὴ Ρωσία τὸ δεξι χερί τοῦ Αὐτοκράτορα, εἶχε παλαιὰ καὶ παρπαλάτια, δούλους καὶ παραδούλους, καρότσαις καὶ παρακαρότσαις. Στὸ τραπέζι του τρώγανε πολλοί, καὶ στὸ μαγεριὸ του χιλιάδες ξεδεύοντανε τὴν ἡμέρα.

Μὰ σὰν ἦρθε στὴν Ἑλλάδα, οὔτε μισθὸ καταδέχθηκε νὰ πάρη, καὶ ὅτι ἕνα μικρὸ σπῆτι περιωρίσθηκε, καὶ μ' ἕνα κατοπούλι πέραγε τὴν ἡμέρα.

Οὐλά αὐτὰ τὰ κανε, γιὰ νὰ δώσῃ αὐτὸς πρώτα τὸ καλὸ παραδειγμα, καὶ νὰ ζοῦνε οὐλοὶ με οἰκονομία καὶ χωρὶς λούσια, ὅσῳ νὰ σιᾷ ὁ τόπος, ποὺ ἦτανε φτωχὸς κι' ἔρημος.

Ἀπὸ τοῦτα τὰ καλὰ λόγια οἱ καλαμαράδες καὶ οἱ πολιτικοὶ δὲ θέλανε ν' ἀκούσουν, γιατί δὲν τοὺς ἐσύμπερνε.

Κάνανε ἀπὸ τότες τὴν κακὴ ἀρχή, ποὺ νὰ ἦτανε καταραμένη ἡ ὥρα, καὶ πρωτομελετήσανε τὸ Σύνταγμα, καὶ γιὰ νὰ πλανέψουν τὸν κόσμο, ποὺ ἦτανε φτωχὸς, εἶπαν πῶς οἱ Ἑγγλέζοι εἶναι γιομάτοι λίραις, γιατί ἔχουνε Σύνταγμα, καὶ πῶς τὸ Σύνταγμα τὴς φέρνει.

Μὰ ὁ Κυβερνήτης στάθῃ ἀξίος, κι' ὅσῳ ζοῦσε κείνος δὲν ἄφησε τὸ λαὸ νὰ τὸν πλανέψουν.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Κυβερνήτη πήρανε οὐλοὶ τοὺς μπουγιο, γιατί κανεὶς δὲν ἦταν' ἀξίος νὰ τοὺς κρατήσῃ,

Δόσανε, πήρανε καὶ πρωτοφτιάσανε τὸ Σύνταγμα στὰ 32.

Μὰ μαζὶ με τοὺς συνταγματικούς μπῆκε κείνο τὸν καιρὸ κι' ὁ Ταφίλ-Μπούζης, ἕνας Τουρκάρβανίτης, καπετάνιος, ποὺ ἄλλο δὲν ἤξερε παρὰ τί ν' ἀρπάξῃ καὶ τί νὰ κλέψῃ. Κι' αὐτὸς, σὰν μπῆκε μαζὶ με τοὺς ἄλλους συνταγματικούς, ὅτι βρῆκε μπροστὰ του τὸ ξεπαστρέψῃ, κι' ἂν τοῦκανε κανέναν παρατήρησι, ἔλεγε

«Μὰ ὁ Σύνταγμας θέλει νὰ φάη, θέλει νὰ πιῇ, θέλει νὰ βάλῃ καὶ στὸ κεμερί του.»

Νὰ τὶ Σύνταγμα θέλανε κείνοι οἱ ἀναθηματισμένοι, ποὺ τὸ πρωτομελετήσανε.

Ὅτι εἶχανε μαζωμένα τὸν καιρὸ τοῦ συχωρεμένου τοῦ Κυβερνήτη, μὰς τόφαγε ἡ ἀκαταστασία, καὶ μείνανε πάλι, ὅπως εἴμαστε στὸν καιρὸ τοῦ Μπραϊμή.

Τὸν ἴδιον καιρὸ βγήκε κι' ἕνα τραγοῦδι κι' ἔλεγε:

Καὶ Σύνταγμα νὰ γένῃ,
Στοῦ Μπερούκα τὸ βαγέτι.

Σύνταγμα βρέθη, πῶς θέλει νὰ εἰπῇ, νὰ κἀνῃ ὁ καθένας ὅ,τι θελῇ, νὰ πέρῃ τὸ πρᾶμμα τ' ἄλλουνοῦ, καὶ νὰ βασιλεύῃ τὸ ζορμπολάκι.

Ἔδωσε ὁ Θεός, γιατί ὡς τότε ἡ ἀμαρτία μας δὲν ἦσανε μεγάλας, καὶ μὰς ἔστειλε τὸ συχωρεμένο τὸν Ὀθωνα.

Τοῦτος δὲν ἦταν' ἀξίος σὰν τὸν Κυβερνήτη, μὰ κι' αὐτὸς τὸ λαὸ τὸν ἀγαποῦσε, δὲν ἄφινε τοὺς χαραμοφάδες νὰ τρῶνε.

Τριάντα χρόνια ἐξαλείψε, ποὺ ὁ Θεὸς συχωρεσοὶ τὰ κόκκαλά του, ἕνα λεπτὸ χρέος δὲν ἔβαλε.

Μοναχὰ, σὰν ἦρθε ἡ ἀντιβασίλειά, αἱ Δυνάμεις τῆς δόσανε ἔξῃτα μελλεούνια, γιὰ νὰ κἀνῃ τράπεζαις καὶ νὰ δανειζέται ὁ φτωχὸς με λίγο τόκο, καὶ νὰ κἀνῃ τὴ δουλειά του. Γιὰ τὴ δυστυχία μας κείνα τὰ χρήματα πέρασε στὰ χέρια τῆς ἀντιβασίλειας, γιατί ὁ μακαρίτης ὁ Ὀθωνας ἦτανε ἀκόμα παιδιὸ ἀνῆλικο, κι' ἐκεῖνη τὰ κανε λιανὰ καρφιά, καὶ τὰ φαγε με τοὺς Βαβαρτζους, χωρὶς νὰ πάρῃ εἰδησιὸς ὁ Ὀθωνας. Μὰ αὐτὸς στὸν καιρὸ του δὲν ἔκανε δάνειο, περνοῦσε ὅπως μποροῦσε με δέκα, δεκαπέντε μελλεούνια. Τώρα θελοῦμε ἔξῃτα καὶ παραπάνω, καὶ τοῦτο τὸ χρόνο πήγανε διακόσια.

Σὰν τὸν διώκανε, ποὺ νὰ ἦτανε καὶ κείνη ἡ ὥρα, τὸ ταμεῖο ἦτανε γιομάτο παραδες καὶ τὰ ὀπλοστάσια γιομάτα ἀπὸ ντουφέκια, κανόνια καὶ μπαρουτί, ποὺ οὐλὰ ὕστερα στὴ μεσοβασίλειά τὰ πήρε ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος, κι' ἐκεῖνοι ποὺ τὰ πήρανε τὰ πουλῆσανε στὴν Τουρκιά γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί, κι' ἔτσι τὰ δικὰ μας ἀρματα πέρασε στὰ χέρια τῆς Τουρκιάς.

Ὁ συχωρεμένος ὁ Ὀθωνας ἀγαποῦσε τὸν τόπο, καὶ ἤθελε νὰ τὸν μεγαλώσῃ, καὶ με τὸ νὰ ἤθελε νὰ τὸν μεγαλώσῃ, καὶ Δυνάμεις, ποὺ δὲν τὸ θέλανε, γινῆκανε τὸ ἕνα τους με τοὺς πολιτικούς, ποὺ κι' αὐτοὶ δὲν τὸν θέλανε, γιατί δὲν τοὺς ἐσύμπερνε, κι' αἱ Δυνάμεις, μαζὶ με τοὺς πολιτικούς, τὸν βάλανε μπροστὰ, καὶ βρῆκανε τὴν ἀφορμή, πῶς τάχατες εἶχε τοὺς Βα-

βαρτζους, ποὺ δὲν τοὺς ἤθελε ὁ τόπος.

Δόσανε, πήρανε καὶ με τοῦτη τὴν ἀφορμή κάνουνε πάλι τὸ Σύνταγμα στὰ σαράντα τρία.

Μὰ ἔδωκε πάλι ὁ Θεὸς κι' εὐρέθη τότες ὁ μακαρίτης ὁ Κωλέτης καὶ βοήθησε τὸν Ὀθωνα στὴν ἀρχή, ὅσῳ νὰ μπῇ σὲ δρόμο, κι' ὕστερα κι' ὁ Ὀθωνας μοναχὸς του, δὲν ἄφησε τοὺς πολιτικούς νὰ παίρουνε στὸ χερί τὰ πράγματα, νὰ κἀνῃ ὅ,τι ἤθελαν, καὶ νὰ βουλιάζουν τὸν τόπο, ὡς καθὼς καὶ τὸν βουλιάζανε ὕστερότερα.

Σὰν δὲν τοὺς βγήκε καὶ πάλι ὁ λογαριασμός, βρῆκανε ἄλλη αἰτία πῶς τάχατες τὸ Σύνταγμα ἤθελε νὰ κυβερνᾷ αὐτοὶ καὶ ὅχι ὁ Ὀθωνας.

Μὰς σήκωσαν με τοῦτο τὸν τρόπο πάλι τὸν νοῦ, καὶ μὰς εἶπαν πῶς οὐλὰ πηγαίνουνε κακὰ, γιατί αὐτοὶ δὲν εἶχανε τὴν ἐξουσία, καὶ πῶς ἂν τὴν πέρνανε, ἡ τσέπη μας θὰ γιόμιζε παραδες, ὁ τόπος θὰ γιόμιζε ἀπὸ φάμπρικαις καὶ δρόμους καὶ ἀπὸ οὐλαὶς τῆς εὐτυχίας, καὶ πῶς θὰ πέραμε καὶ τὴν Πόλι.

Ὅτι φθάνανε μὰς λέγανε.

Μὰς εἶπαν ἀκόμα στὰ ἔξῃτα δύο, πῶς τάχατες ἔπρεπε κείνον τὸ χρόνο νὰ κάνουμε ὅ,τι κάνουμε γιὰ νὰ διώξουμε τὸν Ὀθωνα, γιατί, ἂν τὸν ἀφίναμε ἀκόμα ἕνα χρόνο, θάκανε κατοχή καὶ δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ τοῦ κάνουμε τίποτα ὅ,τι τυρηνία κι' ἂν μὰς ἔκανε.

Τοὺς πιστεψαμε οἱ κοντοί, καὶ τοὺς ἀφήσαμε νὰ κάνουν τὸ σκοπὸ τους.

Εἶχανε μιὰ ἀμαρτία με τὸ σκοτωμὸ τοῦ Κυβερνήτη, τῆς κάναμε δυὸ με τὸ διωξιμὸ τοῦ Ὀθωνα.

Καὶ τῆς δυὸ γιὰ τὸ Σύνταγμα τῆς κάναμε καὶ γιὰ τοὺς πολιτικούς, καὶ γιὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκε τοὺς πολιτικούς καὶ τὸ ἴδιο τὸ Σύνταγμα διάλεξε γιὰ νὰ μὰς πειδέψῃ.

(ἀκολουθεῖ)

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΣΠΗΛΙΩΤΑΚΗΣ

— Ὅ,το μ' ἀρᾷ τοῦ εἶπε Ἐκεῖνη, εἶνε ἄνθρωπος ποὺ ἔρει νὰ κάνει κατὶ τι ἀληθινὰ πρωτότυπο...

Τότε Ἐκεῖνος δὲν ἔχασε καιρὸ, τὴν ἀρᾷε στὴν ἀγκαλί του καὶ τὴ φίλησε, τὴ φίλησε... καὶ νόμιζε πῶς ἔκανε κατὶ ἀληθινὰ πρωτότυπο, κατὶ ποὺ δὲν ἔκανε ἄλλος πρωτότυρά του...

Φίλος. Ἀκούω, ἔχασες τὴν ὄνισά σου, Χατζίδακι.

Χατζίδακις. Ναι, περνοῦσαμε ἕνα ποτὶ μὲ φουσκωμένο. Ἐγὼ σώθηκα, μὰ ἐκεῖνη ἡ κατῆμένη πνίγηκε.

Φίλος (ἀληθινὰ καταλυπημένος). Ὅ τί κρίμα!

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΒΟΡΕΙΝΟ ΑΓΡΙΟΝΗΣΙ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Ἦστερ' ἀπὸ ἐνὸς χρόνου καπνίλα, λασπουριά, κατὰ χινιά, σὺρτα φέρτα, ἄμε κι' ἔλα, καρδιοχτύπια κι' ἀγκομαχητά, εἶπα Καίριός μου νὰ τὰ φορώσω στὸν πετεινὸ, καὶ νὰ πᾶω νάνασάνω λίγο στὸ βορεινὸ μου τ' Ἀγριονήσι, ἀφοῦ τῆς τύχης μου δὲν εἶτανε νὰ κατέβω στ' ἄλλο, τὸ ἡμερὸ τὸ νησί, τὸ νησί ποὺ με γέννησε.

Μπαίνω στὸ βαποράκι, κι' ἴσια σι' Ἀγριονήσι. Δηλαδή, ἀγριονήσι! Γάλα μονάχο τριγύρω του ὁ Ἀτλαντικός. Μὰ ἡ ἀτάραχη ὄψη του εἶταν ὄψη θεριοῦ ποὺ κοιμότανε. Ἀλλοίμονό σου, καὶ νὰ ξυπνοῦσε! Ἔτσι καὶ τὸ νησί. Χαμογελοῦσε ἀντίκρου σου. Οἱ βουνοπλαγιές του, μ' ἔδω κι' ἐκεῖ βαθειοπράσινους λόγγους, τὰ σκοτεινοπόρφυρά του ἀκρωτήρια, οἱ ἄσπρες ἀκρογιαλιές, τὰ μεγάλα κι' ἀτέλειωτα χτίρια

τῆς χώρας κατὰμπροστα στὸ λιμάνι, ὁ κόσμος ποὺ στεκότανε μερμηγκιὰ στὴν ἀψηλόχτιστη προκυμαία νάνταμῶσον τοὺς ταξιδιωτὰς τοῦ βαποριοῦ, τὰρίθμητα καπελλίνα καὶ παρασόλια ποὺ με μύρια χρώματα λαμποκοπούσανε μὲς στὸ ἥλιο.—Τὶ ἄλλο πιδ ἡμερὸ, πιδ γλυκὸ, καὶ πιδ ψυχοθεράπειο ἀπὸ τέτοια θεάματα;

Κι' ὅμως εἶναι ἀγριονήσι. Νὰ ξηγηθοῦμε.

Φαντάσου γυναῖκα ὁμορφόπλαστη καὶ γλυκὴ χαρῇ. Ἐχει ὅμως κατὶ βαθὺ κι' ἀνέφταστο ἡ ὥραία ματιά της, ἔχει κάποιον μυστήριον ὅψι της, κι' ὁ νοῦς της σὰ νὰ μὴ θρέφεται με συνηθισμένους γυναικῆσιους λογισμούς, παρὰ μ' ἀντρίκιες μέριμνες καὶ δουλειές. Ἰσως μῆτε παντρεμένη νὰ μὴν εἶναι, ἴσως μῆτε νὰ ὀνειρεύετο παντρεῖα ἢ ἀγάπη. Ἰσως καὶ νὰ τὴ λαχταρῇ τὴν ἀγάπη, κι' ὡς τόσο νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἀπαφήσῃ! Στὴν καθάλλα ὡς τόσο, Ἀρτεμὴ μονάχη. Στὸ κυνήγι, στὸ δοξάρι, στὴν πέτρα, θέρος.

Μὰ καὶ κατὶ ἄλλο, ἀκόμα πιδ περίεργο. Τὸ μυστήριον ποὺ εἶπαμε. Ἐκεῖ ποὺ φέγγει κι' ἀχτιδοβολεῖ τὸ πρόσωπό της, ἐκεῖ ποὺ στάζει γλῶκα τὸ σύστημα της, σουφρώνει ἀξάφνα φρύδια καὶ μέτωπο, συμμαζεύει τὰ ὠραία της χείλη, σπίθες ὀργῆς τινάζουν τὰ μάτια της, καὶ λές μελετᾷς κάποιοινα νάρπαξη, νὰ ξεμερδίσῃ, νὰ κομματιάσῃ καὶ νὰ φάῃ! Περνοῦν ὡς τόσο πάλι μερικὲς στιγμές, καὶ ἔα νάρχεται ἡ γαλήνη στὴν ὄψη της. Καθάλλα πάλι τῆλόγος της ὀλόχαρη, ὀλόφωγη, ξένοιαστη κι' ἀνάλαφρη, ἐρωτιάρα ὅμως ποτὲς.

Τέτοια γυναῖκα τί θὰ τὴν πῆς; Ἀντρογυναῖκα θὰ τὴν πῆς. Πάει νὰ πῇ ἀγριογυναῖκα. Τέτοιον εἶναι κι' αὐτὸ τὸ νησί. Ἀγριο, μὰ πᾶλε ὅχι καθὼς τάχα τὰ θειά, ἢ κι' οἱ ἀγριάνθρωποι στοὺς ἀντίποδες του, μὰ ἀγριο δίχως ἀγριους σκοπούς, καὶ με κατοίκους πολλὴ ἡμερὸς μέλισσα. Ὁμορφο ὅσο γίνεται, ὅμως ἄγριο κι' ἀκαρπο. Ὀνειριασμένο καὶ μαγευτικό, ὅμως ἐρχοῦνται ὥρες καὶ μαλλοπιάνονται φρενιασμένα τὰ στοιχεῖα στὴν ἀγκαλιά του. Ποιητικό καὶ χαριτωμένο, ὅμως κάθε του σημάδι καὶ κάθε τόπος κανονισμένος καὶ μελετημένος γιὰ νὰ μαζεύῃ ἀπὸ τὰ πουγγιὰ τῶν ταξιδιωτῶν.

Ἀμα πάτησα χῶμα, μῆτε στιγμή δὲ τετίθηκα νὰ ξαναδῶ τὴν πανώρια ἐκείνη χώρα, ποὺ τὴν παραμοιάζουνε με τὴ Νεάπολη, καὶ ψέματα δὲ λένε. Μόνος ἔτραξα στὸ τραινάκι, με τὴ μηχανίτσα του, με τὴ μονόδρομή του γραμμίτσα, κι' ἴσια στὸ χωριουδάκι ποὺ πάντα πηγαίνω, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ νησιοῦ. Κοίταξα ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ ἁμαξιοῦ. Τὰ ἴδια πάντα. Ἀγριοιολούδα, ἀγριόδεντρα, ἀγριοχώραφα, ἀγριοτοπιές κι' ἀγριοσπηλιές κατὰ τὰ βράχια τοῦ γυαλοῦ, ὅμως ὁ ἥλιος τὰ περῆχυνε ὅλα καὶ τὰ κάμνε ἡμέρα καὶ γλυκὰ. Ἀρχίζα καὶ ξανάσκινα πάλι.

Ἡμερὰ καὶ γλυκὰ, ἀπὸ μακριὰ ὅμως. Ἀπὸ κοντὰ, νὰ μὴν τάγγιζες, καὶ νὰ μὴν τὰ μυρίσῃς. Νὰ μὴ γυρίψῃς μελῖες με μῆλα νὰ κρέμουνται, ἀχλαδιές μ' ἀχλάδια, ἀμπέλια με τὰ σταφύλια. Ἀγριοστάφυλα, ναί. Ἀχλάδια ἀγρια, ἴσως. Δὲν ἔτυχε νὰ τὰ δῶ μῆτ' αὐτά. Πατάτες,